

A SZEGEDI EGYETEMI ESEMÉNYEKHEZ KÖTHETŐ ZAJTERHELÉS TÁRSADALMI KONFLIKTUSAINAK VIZSGÁLATA

ENYEDI FRUZSINA – PÁL VIKTOR

STUDY OF SOCIAL CONFLICTS RELATED TO NOISE POLLUTION ASSOCIATED WITH
UNIVERSITY EVENTS IN SZEGED

Noise is a complex problem in modern cities, where research focuses mainly on its objective, measurable parameters, but noise disturbance is also a subjectively perceived phenomenon "experienced" by individuals and society. Various types of noise can be generated during social interactions and can become a source of noise-related conflict. Of these, it is perhaps the so-called community noise that generates the most controversy, including those associated with various events. Szeged is the location of the research, as the events organised by the university generate every year significant debates among the local population and political actors, which are regularly reported in the local media. Noise pollution is at the intersection of this conflict, which in this case is not only interpreted in itself, but also along other social dimensions. From the research it can be concluded that, based on the reactions to noise, stakeholders interpret the noise problems of university events in a broader context, where they are used to describe the quality of education, to describe the differences between generations and to criticise the way the younger generation is entertained. However, the perception of university events has shown an improving trend in recent years, with a sharp boundary marked by the closures linked to the COVID-19 pandemic, which were lifted and left those concerned much more tolerant of activities with higher noise levels, including university events. The results may contribute to a more complex understanding of the urban dimensions of urban noise exposure and to a better understanding of local dynamics in order to better address noise-related conflicts.

BEVEZETÉS

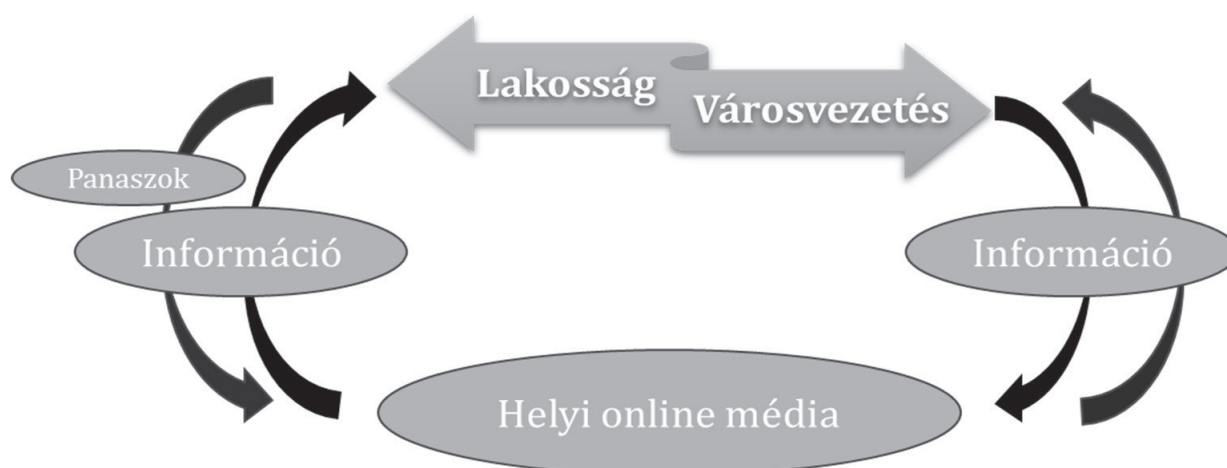
A zajterhelés napjaink egyre jelentősebb városi környezeti problémája (THONGYOU, et al. 2014; OZER, et al. 2009). A zaj – egészségre gyakorolt hatásán túl – szubjektíven észlelt elemként is megjelenik a városlakók életében. A társadalmi interakciók során a városban különféle zajok generálódhatnak, és ezzel együtt a térben kialakulnak különböző gócpontok, melyek a zajjal kapcsolatos konfliktusok forrásai lehetnek. Mindez többféle léptékben realizálódhat, a szomszédsági zajtól egészen az egész városra kiterjedő fesztiválok zajáig. Így e különböző léptékű és minőségű zajok adják együttesen egy város általános „zajkarakterét” (FODOR 2001).

Miután észlelik a zajproblémákat – mind a lakosság, mind pedig a városvezetés – megpróbálják mérsékelni, ennek ellenére nem feltétlenül van a két oldalnak hasonló megközelítése a zajhoz. A lakosság számára a zaj egy „megélt”, szubjektív jelenség, ahol a zajérzékelésre hatással lehet az egyén kulturális háttere, iskolai végzettsége, neme vagy a kora (CHUKWUMERIJE, 2010; NAGY 2019). Ezzel szemben a városvezetés objektív, méréseken alapuló vizsgálatokat végez. Az Európai Unióban jogszabályban írják elő a stratégiai zajtérképezést (BITE – BITE 2003; COELHO, – ALARCAO, 2006; EUR-LEX 2019) és a hozzá tartozó intézkedési terv kidolgozását, amelyet ötévenként a tagországoknak el kell végezniük a 100 ezer főnél népesebb agglomerációkra. Azonban a stratégiai zajtérképen csupán a közlekedési (közúti, vasúti és repülési) zajok, valamint az ipari üzemekhez kapcsolódó zajforrások és decibel értékei vannak feltüntetve. A kötelező zajtérképezésen felül a városvezetés alkothat helyi szintű rendeleteket, amellyel ráhatással lehetnek a települési szintű zajok alakulására – akár a közösségi zajokat illetően is.

A városvezetés és a lakossági oldal metszetében szerepel a média, amely egyfajta „közvetítő közegként” jelenik meg, és prezentálja a várost érintő híreket, zajos eseményeket, zajjal kapcsolatos rendeleteket, de helyet kapnak a lakossági felszólalások, panaszok egyaránt. E három szereplő között dinamikus kapcsolat áll fenn, és e kapcsolatrendszerben értelmezhetőek a városi zajterheléshez kötődő társadalmi konfliktusok is (1. ábra).

1. ábra: A zajdiskurzusok megjelenése a lakosság-városvezetés-helyi média viszonylatában

Figure 1. The emergence of noise discourses in relation to the population-city government-local media

Forrás: saját szerkesztés

A vizsgálat tárgyát képezi Szeged, mivel a Szegedi Tudományegyetem nem csak regionálisan, de országosan is jelentős felsőoktatási intézmény, és az itt megjelenő, fiatalok szórakozásához kötődő egyetemi események számos esetben

vitákat és konfliktusokat generálnak a helyi közösségekben. Ezeknek a konfliktusok feltárására három fő kérdés került megfogalmazásra: (1) *Milyen egyéb társadalmi konfliktusokat okozó tényezők jelennek meg az egyetemi eseményekhez köthető zajdiskurzusokban?* (2) *Milyen szereppel bírnak az egyetemi események zajterhelésében érintett szereplők a zajkonfliktusok mérséklésében?* (3) *Hogyan változott az elmúlt évek során az egyetemi eseményekhez köthető általános vélemény a városi zajterhelés tükrében?* A kutatási kérdések megválaszolásához empirikus kutatást végeztünk, amelyek kérdőíves felmérésből, interjúk készítéséből, valamint tartalomelemzésből álltak. A kiválasztott – egyetemi eseményekhez köthető – zajforrás részletesebb elemzésével rávilágíthatunk a városi zajterheléshez köthető társadalmi konfliktusokra, és azok megértésére, amelyek hosszútávon hozzájárulhatnak egy kiegyensúlyozottabb városi társadalom kialakulásához.

1. A ZAJÉRZÉKELÉS ÉS TÁRSADALMI KONFLIKTUSOK

A zaj definíciója szerint minden olyan hang, ami nem kívánatos, vagy zavaró érzetet kelt, emellett pedig káros hatással bír (SMETANA, 1975). A zajterhelés a 20. század óta jelentős városi környezeti probléma, amely a dinamikus motorizációnak és a folyamatos városi népességnövekedésnek köszönhető, valamint számos más városi tevékenység eredménye.

A zaj jelentősen rontja a városi életminőséget (DAVIES, et al. 2013; DE PAIVA VIANNA, et al. 2015), és hatással van az egyén mentális egészségére is (ONAKPOYA, et al. 2015; MUELLER, et al. 2019), amely már rövidtávon is bosszúságot és stresszt okoz (MILLER, 1978; FIELDS, 1991; OHRSTROM, 2006).

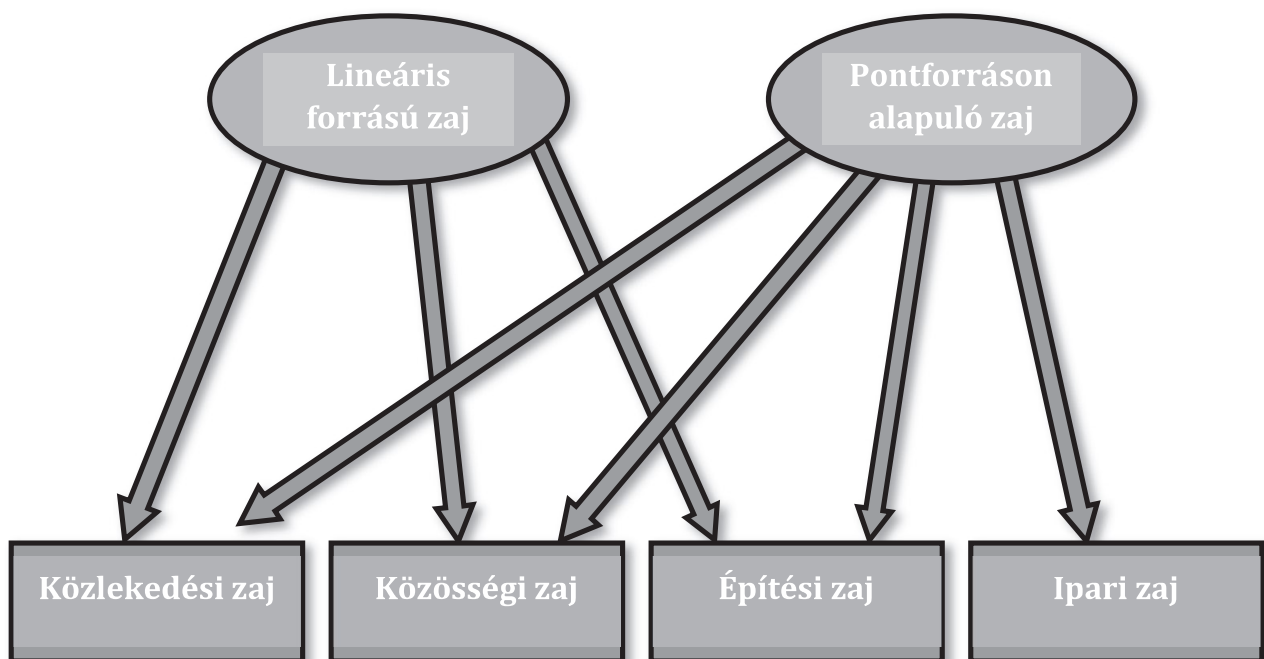
Az emberek nem egyformán érzékelik az őket körülvevő zajokat, és az, hogy mit érzékel az egyén zajnak, a szubjektív érzékeléstől függ (WEINSTEIN, 1980). A tényezők, amelyek hatást gyakorolnak az érzékelésre, egyrészt lehetnek kulturális-demográfiai tényezők, másrészt fizikai-élettani tényezők. Előbbi típusba tartoznak a kor, a nem, iskolai végzettség, kulturális és társadalmi helyzet (CHUKWUMERIJE, 2010; NAGY 2019), míg utóbbi esetében a hang frekvenciája, intenzitása vagy a hangszín (MOSEK – PÁLMAI 1984).

Általánosan elmondható, hogy sokféle zajnak vagyunk kitéve a városokban. Zajhatások érhetik az embert az otthonában, az utcán közlekedve, szórakozás közben, vagy a munkahelyen akár. Ezek a mindennapos zajok a városi térbe ágyazódnak be, kölcsönhatásba lépve a városi társadalommal. Ezen kölcsönhatások mentén olyan területek alakulnak ki, amelyek a zajkonfliktusok forrásai lehetnek (LEVY-LEBOYER, – NATUREL, 1991). Az ellentétek feloldása több esetben túlmutat a zaj okozóján és elszennvedőjén, és tágabb kontextusban szükséges értelmezni azt (CASEY et al. 2017; MÉNDEZ, – OTERO, 2018; DREGER, et al. 2019; TONG, – KANG, 2021). A városi zaj tehát több társadalmi, pszichológiai és

gazdasági tényezővel együtt értelmezhető (BERGLUND, – LINDVALL, 1995; SIMO, – CLEARY, 2013; FARUQUI, 2018) városi környezeti problémaként definiálható.

A zajterhelés földrajzi vizsgálatának létjogosultságát adja az eltérő léptékekben való megjelenés. Létezik mikroszintű ún. szomszédsági zaj, azonban egy nagyobb volumenű hanghatás az egész városban éreztheti a hatását, a zaj forrásától távolabb. A zajok forrásai igen különbözőek lehetnek és többféle csoportosításuk ismert (2. ábra). Általánosságban elmondható, hogy a zajterhelés elsősorban pontforrásokon alapuló szennyezés, amely különféle ipari (HATTA 2000), mezőgazdasági üzemekhez, szórakoztató létesítményekhez kapcsolódik, másfelől viszont lineáris forrásai is lehetnek (GHOTBI, et.al. 2012), mivel a közlekedéshez köthető nagyobb forgalmú utak mentén (ARANA, – GARCÍA, 1998) vagy repterek közelében (BLACK, et.al. 2007; SADR, 2014) jelentkezhet. A települési zajterhelés a különböző zajforrások összegeként jelenik meg a városlakók életében (OMUBO-PEPPLE, et al. 2010), melyek lehetnek közlekedési (FILHO, et al. 2004), közösségi, ipari vagy építkezési (ZENTAI – SCHÁD 2001) zajok.

2. ábra: A zajok forrásai és kapcsolatrendszerük
Figure 2. Sources of noise and their interconnections

Forrás: saját szerkesztés

A városi zajterhelés csökkentése és a konfliktusok mérséklésére számos módszer rendelkezésre áll. Közvetlen módon, zajvédelmi létesítmények létrehozásával (CALIXTO, 2003), az utak zajhatásának mérséklésével, az úthálózat fejlesztésével, illetve közvetett módon, vagy védett területek kijelölésével, helyi rendeletek vagy zajtérképek készítése által.

2. A SZEGEDI MINTATERÜLET BEMUTATÁSA, A VÁROS ÁLTALÁNOS ZAJHELYZETE

A fentebb leírt kérdések megválaszolására Szeged település adja a mintaterületet, azon belül pedig a délkeleti részen elhelyezkedő Alsóváros városrész (3. ábra). A terület jellemzően családi házas beépítésű, de megtalálhatóak rajta többlakásos társasházak egyaránt. Szegeden az egyetem jelenléte okán több olyan esemény kerül megrendezésre, amely minden évben jelentős vitákat generál a helyi lakosság, a városvezetés és az egyetemi események szervezői között. A közösségi zajkategóriába tartozó egyetemi események közül azonban kiemelkedik a Szegedi Egyetemi Napok, amely minden év tavaszán kerül megrendezésre az alsóvárosi terület keleti részén a Hattyas soron.

3. ábra: Az alsóvárosi mintaterület elhelyezkedése Szegeden
Figure 3. Location of the Alsóváros sample area in Szeged

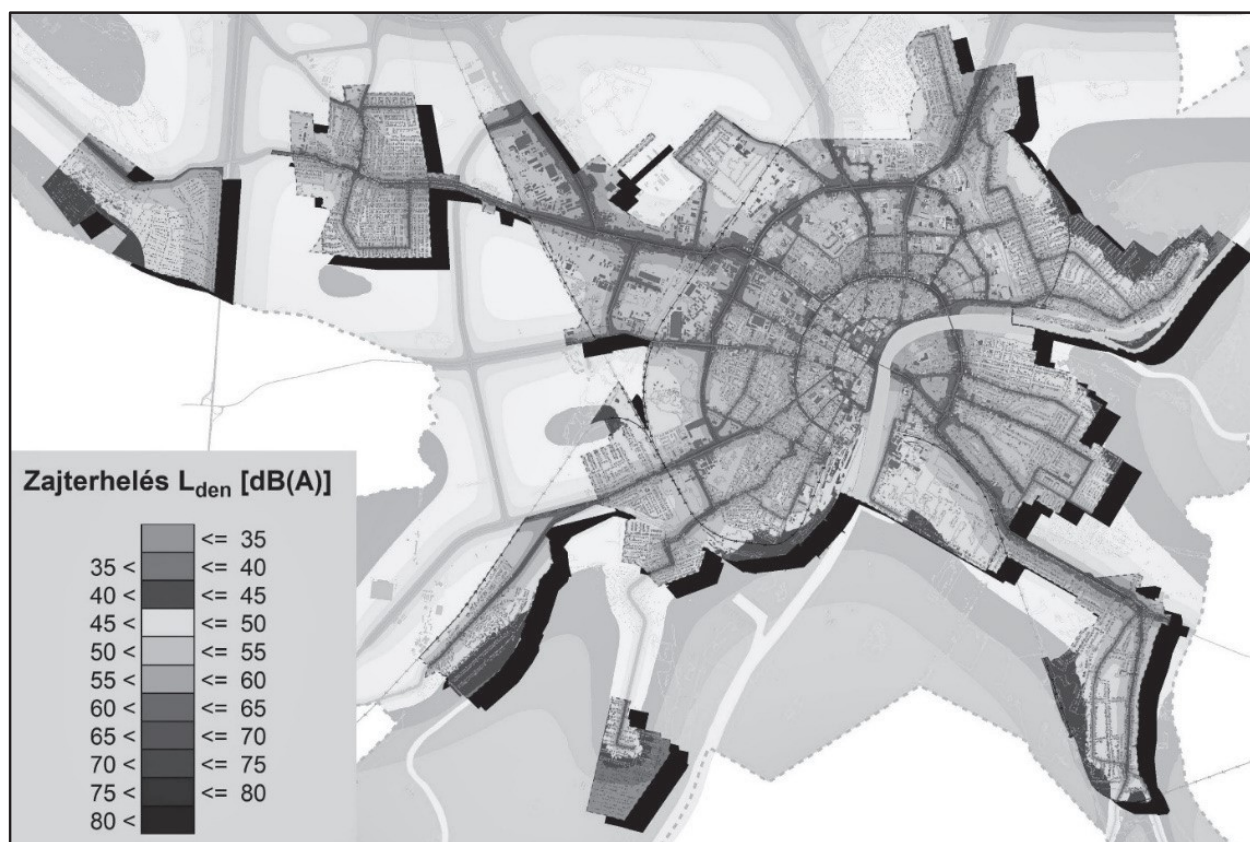
Forrás: saját szerkesztés

Alsóváros másik zajjellemzője a várost északi irányból megközelítő, a várost hurokszerűen kerülő Budapest-Szeged vasútvonal forgalma. A vasútvonal a városrész déli területén fejt ki jelentősebb zajt.

Szegedi viszonylatban nézve a Tisza jelenléte több különböző típusú városi zaj hatását érezteti távolabbról is. A Tiszta jó hangvezető tulajdonsága okán térben jóval kiterjedtebbé tesz olyan zajokat, melyek a belvárosban, vagy a Tisza túlsópartján lévő újszegedi városrészben található.

A városban továbbá öt évenként felül kell vizsgálni, és ahol szükséges, meg kell újítani a stratégiai zajtérképet és annak intézkedési tervét, amelyekben pontosan követniük kell az Európai Unió által előírt, zajtérképekre vonatkozó szabályozásokat (4. ábra).

4. ábra: Szeged 2017-es stratégiai zajtérképe közutakra (L_{den})
Figure 4. Noise map for Szeged in 2017 (L_{den})

Forrás: Vibrocomp Kft.

A zajtérképezés mellett azonban egyéb rendeletek is megjelennek a városi zajterheléssel kapcsolatban. A helyi szintű diskurzusokban a 13/2018. (V.03.) önkormányzati rendelet váltott ki markáns ellenállást, amely a zajvédelem helyi szabályozását írja elő. A rendelet hatálya a közterületi rendezvényekre, magánszemélyek tevékenységeire, a vendéglátóegységek teraszaira, kerthelységeire, valamint szabadtéri rendezvényekre terjed ki. Valamint előírja, hogy éjjel 24:00-ig üzemeltethetőek a hangosító berendezéssel ellátott alkalmi rendezvények. A rendelet hatálya alól azonban kivételt képeznek az önkormányzati hatáskörben szervezett rendezvények, valamint a Szegedi

Egyetemi Napok. Utóbbit el kell választani az általános egyetemi eseményektől, melyekre azonban kiterjed a rendelet hatálya.

3. MÓDSZERTAN

A bevezetőben felvázolt, zajokhoz kapcsolódó városvezetés-lakosság-média viszonyrendszerében értelmeztük a szegedi esettanulmányon alapuló kutatásunkat. Ehhez illeszkednek a választott kutatási módszerek, melyek három részre bonthatóak. Először az alsóvárosi lakosság körében végeztünk kérdőíves felmérést 2022 június-augusztus közötti időszakban. A mintavételi eljárás a kiválasztott mintaterületen előre kijelölt útvonalon történt, hogy az érintett épületeket teljes egészében lefedje. A lekérdezés szisztematikus mintavételi módszer segítségével valósult meg (*BABBIE, 2001*). A kiválasztott útvonalak kezdő pontjain random szám generálásával (1-10-ig) végeztük a megkérdezendők kiválasztását. Az elemzési egységek az egy háztartásban élő egyének voltak, ahol a felvett szocio-demográfiai változók közül elsősorban a nem, az életkor, a legmagasabb iskolai végzettség, illetve a munkaerőpiaci helyzet szolgált alapul. A kérdőív kérdéseit háromféle dimenzió mentén értelmeztük: a kérdőív első harmadában a mintaterületen élők általános zajérzékelésére, a zaj zavaró hatásaira voltunk kíváncsiak. A második részében az egyetemi eseményekhez köthető zajokra és egyéb konfliktusokra, valamint a politikai aspektusokra kérdeztünk rá. A harmadik rész pedig a demográfiai kérdéseket érintette.

A kutatás során alkalmazott második módszer félig strukturált interjúkból állt, melyek az egyetemi események szervezőivel, valamint a különböző városvezetési aktorokkal történt 2022 december és 2023 január között. A rendelkezésre 8 darab interjú állt.

A harmadik módszer pedig a helyi online médiatartalmak elemzése volt az egyetemi események zajterhelésének témájában. A vizsgált médiumok a Szegedma.hu, a Délmagyar.hu, a Szeged.hu, a Szegeder.hu, valamint a Promenáád.hu voltak, és az elemzési egységeink a cikkek voltak, melyből összesen 28 darab releváns cikk került elemzésre. A legyűjtés során kulcsszavas keresést alkalmaztunk, ahol a „zaj” szó, és a hozzá kapcsolódó szinonimák alapján kerestünk az online térben. Az elemzéshez megfigyelési szempontokat vezettünk be, és a válaszokat vizsgálat során kibontakozó kódokkal láttuk el (*BABBIE, 2001*).

A három módszertan együttes alkalmazásával láthatóvá váltak a Szegeden megjelenő lakossági vélemények az egyetemi eseményekről, a városvezetési és szervezői oldalról tett lépések a zajok mérséklése érdekében, valamint e kettő között megjelenő helyi online médiatartalmak a szegedi zajhelyzetet illetően.

4. A KUTATÁS EREDMÉNYEI

Az eredmények bemutatását az alsóvárosi mintaterület általános zajjellemzőivel kezdjük. A megjelenő zajok a kutatási eredmények tükrében megadják a városrész általános zajkarakterét. A területi zajok után a lakosság általános zajérzékenységét mutatjuk be, mivel ahhoz, hogy megértsük az egyetemi eseményekhez fűződő viszonyt, fontos felvázolni egy általános képet a zajérzékelésről. Végül pedig az egyetemi események esetében előforduló zajhelyzet jellemzői kerülnek kifejtésre a témában releváns szereplők definiálása mellett.

4.1. AZ ALSÓVÁROSI MINTATERÜLET ÁLTALÁNOS ZAJJELLEMZŐI

A kiválasztott szegedi városrészben többször előfordultak a vasúti közlekedéshez köthető zajok. A vasútállomásra beérkező vonatok zaja leginkább terület déli részén jelent meg a kérdőíves felmérés alapján, de a széljárás változásával a távolabbi területeken is érezhető hatását. Az általános vasúti közlekedés zaja mellett az online médiában megjelenő vasúti rendező pályaudvarhoz köthető, főként a kora reggeli órákban történő dízelmozdonyok járatásának zajhelyzete is meghatározza a területet. A médiamegjelenés több esetben a hozzá kapcsolódó lakossági panaszokról, valamint az aktuális helyzetről, esetleges zajkeltő tevékenységekről való tájékoztatásról szólt.

Az ipari zajkategóriába sorolható üzemi zajok is megjelentek mind a lakosság számára, mind pedig a helyi médiában. A lakossági észlelésben a keleti területekről származott jelentősebb zaj. Az ott épülő lakatosüzem ellen számos lakossági kezdeményezés történt, melyekről a helyi média is beszámolt. Aláírásgyűjtésről és a panaszokról a kérdőíves felmérés során is említést tettek a mintaterület főként keleti részén élők, akik féltették a nyugalmukat az üzem zajától, valamint az üzem által okozott megnövekedett forgalomtól. Emellett a Pick üzem épülő részlegével kapcsolatos híreket közölt a média, viszont a cikkek a Pick üzemmel kapcsolatban inkább csak tájékoztató jellegűek voltak annak érdekében, hogy az érintettek számíthatnak megnövekedett zajterhelésre az építési munkálatokat illetően.

A harmadik jellemző zajtípus pedig a közösségi zajkategóriába sorolható egyetemi eseményekhez köthető zajok voltak. Az egyetemi események a város több pontján megjelentek az évek során, viszont Alsóváros délkeleti részén, a Hattyas soron főként a minden év tavaszán megrendezésre kerülő Szegedi Egyetemi Napokkal kapcsolatban jelennek meg diskurzusok a médiában és a lakosság körében.

4.1. AZ ALSÓVÁROSI LAKOSSÁG ÁLTALÁNOS ZAJÉRZÉKENYSÉGE A KÉRDŐÍVES FELMÉRÉS ALAPJÁN

A kérdőívben megjelenő, általános zajérzékenységre vonatkozó kérdés alapján elmondható, hogy a megkérdezett alsóvárosi lakosság kevésbé érzékeny a zajra. A válaszadók 64%-a egyáltalán nem, vagy csak néha érzékeny, míg 29,8%-ukat csak a nagyobb zajok zavarják, és mindössze 6,3%-ukat zavarja minden városi zaj. Emellett a válaszadók 20,9%-a nyilatkozott úgy, hogy volt már bármilyen konfliktusa zaj miatt, és a közvetlen lakókörnyezetüket csendesnek ítélték a többi városrészhez képest (61,9%).

A zaj általános zavaró napszak a válaszadók szerint leginkább az éjjeli órák (51%), míg a második legjellemzőbb zavaró napszak a reggeli órák voltak 20,9%-os értékkel.

A legjellemzőbb zajokozók a megkérdezettek szerint leginkább a közlekedéshez köthetően jelennek meg a városban. A közlekedési zaj 49%-ban került az első helyre a különböző zajkategóriákat vizsgálva. Azon belül leginkább a személygépjárművek, vonatok zaját, valamint a közösségi közlekedési eszközök zaját említették az alsóvárosi terület főbb útszakaszainak mentén. A közösségi zajok a válaszadók 38%-a szerint a legjellemzőbb zajprobléma a területen. Itt főként az általános városi fesztiválokat mondták, melyek oda hallatszódhatnak, valamint az egyetemi eseményekhez köthető zajokat, rendezvényeket vagy hangos zenét. A kérdőív válaszadói szerint az ipari, üzemi és építési zajok mindössze 13%-ban zavaróak.

4.2. AZ EGYETEMI ESEMÉNYEKHEZ KÖTHETŐ AKTOROK MEGJELENÉSE ÉS MEGÍTÉLÉSE A KUTATÁSI EREDMÉNYEK TÜKRÉBEN

Az egyetemi események zajhelyzetének feltárásában fontos a kulcsszereplők definiálása. A kérdőívben szereplő kérdések azonban nem csak az egyetemi eseményekhez köthető aktorokra fókuszáltak, mivel a helyi társadalom dinamikáit jobban magyarázzák az általános fókuszú kérdések.

Arra a kérdésre, miszerint kitől várják a leginkább a zajjal kapcsolatos problémák megoldását a városban, 38%-ban az önkormányzatot mondták, és 26%-ban az érintett környék lakóközösségét. Emellett 15,6%-ban a szakhatóságot, és mindössze 5,6%-ban a kormányt. 9,4% volt az egyéb kategória, és 5,4%-a a válaszadóknak nem tudott erről a kérdésre érdemben nyilatkozni. Helyben tovább vizsgálva a kérdéskört a megkérdezettek szerint leginkább a képviselő-testületnek (31,4%), valamint a polgármesternek (26,8%) van leginkább ráhatása a városi zajterhelés alakulására. Ezzel szemben azonban az interjúk tapasztalatai alapján a helyi képviselők megítélésében a saját szerepük nem olyan meghatározó, mint ahogyan a lakosság gondolja. Az interjúk során a legtöbb esetben a városüzemeltetési osztály jelent meg, akik a városi zajokat

alapvetően képesek befolyásolni. A városüzemeltetési osztály tevékenységei között vannak a zajjal kapcsolatos rendeletek betartatása, a hatóságilag kirendelt zajmérések lebonyolítása, valamint a városi zajokkal kapcsolatos kérelmek elbírálása, ügyintézése.

A helyi médiában megjelenő, városi zajterheléssel kapcsolatos aktorok leginkább politikai szereplők. A politika megjelenésére vonatkozó megfigyelési szempontok alapján bármilyen politikai jellegű utalás a cikkek 57%-ában volt fellelhető. Itt nem csupán a városi zajokról volt szó, hanem a helyi médiumok politikai dimenziók mentén értelmezték a városban történő eseményeket, és a hozzá kapcsolódó zajproblémákat. A jobb- és baloldali médiában különböző módon jelentek meg az adott konfliktusok, ahol a különbség alapját a városvezetés kritikája vagy támogatása adta. A helyi médiában megjelenő erőteljes pártpolitikai vonal leginkább a 2018-ban bevezetett zajrendelet körül formálódott, ahol a főként jobboldali irányt követők szólaltak fel a rendelet ellen, míg a baloldal a védelmébe vette azt. A zajrendelet körüli vita kapcsolódása az egyetemi eseményekhez jelentős, mivel a cikkek többségében e kettő együtt jelent meg. Az ellenzők azt a kritikát hozták fel a legtöbb esetben, hogy a zajrendelet ellehetetlenít több helyi szórakozóhelyet és vendéglátóegységet, mellyel visszaveti Szeged szórakozási lehetőségeit, hosszú távon pedig az egyetemisták csökkenésével számolhat a város, ha a fiataloknak nem lesz megfelelő módja a kikapcsolódásra. A Szegedi Hallgató Önkormányzat, valamint az egyetemisták egy csoportja tiltakozásukat fejezték ki a zajrendelettel kapcsolatban, és kérvényezték az önkormányzat felé, hogy a zajrendelet kivételei közé az önkormányzati rendezvények mellett kerüljön be a Szegedi Egyetemi Napok is, amely végül a rendelet módosításával meg is valósult.

A zajrendelettel kapcsolatos lakossági vélemények azonban eltértek a médiában tárgyalt problémáktól. A válaszadók 54,8%-ának nem is volt tudomása a zajrendeletéről, viszont azok, akik tudtak róla, a legtöbb esetben igazságtalannak vagy haszталannak vélték, és azt emelték ki, hogy pont azok a rendezvények tartoznak a kivételek közé, amelyek valójában a legtöbb városi zajt generálják Szegeden. A zaj politikai megjelenése a lakosság észlelésében azonban nem jelentős, mivel a megkérdezettek 81,4%-a szerint a pártpolitikai törekvések egyáltalán nem hatékonyak a helyi zajproblémák csökkentésében.

További érdekessége a témának, hogy a zajkonfliktusokban megjelenő szereplők és a zajrendelet megnevezése a legtöbb esetben meghatározta, hogy az adott médium vagy megkérdezett interjúalany hogyan vélekedik a rendeletről. A hivatalos rendeletben „zajrendelet” -ként hivatkoznak rá, míg az azt ellenzők leginkább „csendrendelet” -ként említik. E két megfogalmazás jelzi a rendelethez való két eltérő hozzáállást. A „zajrendelet” a város zajosságára vonatkozik, amelyet a rendelet alkotói mérsékelni kívánnak, valamint a médiában többször megjelent a helyi lakosság pihenéshez való joga, a „zajmentes időszak” kijelölésével. Míg a „csendrendelet” sokszor pejoratív fogalomként, a

zajos tevékenységek egyoldalú elnémitására tett kísérletként értelmezett kifejezésként funkcionált a médiában.

4.3. AZ EGYETEMI ESEMÉNYEK ZAJTERHELÉSÉNEK MEGÍTÉLÉSE ÉS A KONFLIKTUSOK FELOLDÁSÁRA TETT KÍSÉRLETEK

A szegedi egyetemi események vizsgálata a kérdőív második szakaszában leginkább a Szegedi Egyetemi Napokra fókuszált. A megkérdezettek 63,3%-hoz hallatszik oda a négynapos egyetemi rendezvény, azonban 46,9% szerint egyáltalán nem jelentős a Szegedi egyetemi Napok zajterhelése.

Az eseménnyel kapcsolatban főként környezeti problémákat azonosítottak, mind a kérdőíves felmérés, mind pedig a médiatartalmak elemzésének tükrében. A környéken való szemetelés jelentette a legmarkánsabb gondot, de emellett a vandalizmust is említették, például a lakókörnyezet rongálását (virágágyások letaposása, személyautók rongálása). Az utcákon vonuló tömeg is zavaró tényezőként jelent meg, valamint a környék illemhelyként való használata. Ez utóbbi esetében a megkérdezettek tágabb kontextusban, városi problémaként is definiálták az illemhelyek nem kielégítő minőségét és mennyiségét szerte a városban.

A probléma másik lábát az esemény közvetlen közelében élőknek a szervezőkkel való konfliktusa adta. Kritikaként jelent meg, hogy a szervezők nem veszik figyelembe a helyi lakossági érdekeket. Ennek további vizsgálatára az interjúk kutatásban résztvevő, Egyetemi Hallgatói Önkormányzat munkatársai, valamint a városüzemeltetési osztály adott válaszokat. A hatóságok és a szervezők között folyamatos az egyeztetés a négy napos esemény ideje alatt, minden nap hatóság által kirendelt zajmérés történik a rendezvényen, azonban az utóbbi években nem volt határérték átlépés. A polgárőrség fokozott ellenőrzést végez a rendezvény területén, és közvetlen környezetében, valamint a szervezők folyamatos lakossági tájékoztatást nyújtanak a lakosságnak szórólap formájában az eseményről és a megnövekedett zajról. Az esemény közvetlen közelében élők kompenzációja is megjelenik, ingyenes napijegyeket biztosítanak a helyieknek. A szervezők igyekeznek figyelni a panaszkezelésre, hogy a lehető legkevesebb konfliktussal járjon a rendezvény.

Az online médiában azonban csupán a korábbi években jelent meg kritikai hangvételi cikk, amelyekben a fentebb leírt környezeti tényezőket említették, valamint a fiatal generáció nem megfelelő szórakozási módját. Azonban a cikkek mennyisége a COVID-19 kitörése és a lezárások feloldása után jelentősen lecsökkent. Az interjúk és a kérdőívek válaszaiból kiderült, hogy a lakossági megítélésben a nagyobb zajt okozó tevékenységek iránt az újra nyitást követően az emberek jóval megengedőbbek és elfogadóbbak lettek.

ÖSSZEGZÉS

Összességében vizsgálva megállapítható, hogy az egyetemi eseményekhez – kiemelten a Szegedi Egyetemi Napokhoz – kötődő zajdiskurzusokban leginkább környezeti problémák jelennek meg (szemetelés, vandalizmus, a környék illemhelyként való használata). Mindemellett kritikaként jelenik meg a fiatal generáció szórakozási módja és annak minősége. A politikai tényezők azonban nem egyformán jelennek meg a lakosság megítélésében és az online médiatartalmak vizsgálatában. Utóbbi esetben jóval felülreprezentált a helyi politikai tényezők fontossága a zajdiskurzusokban, ahol a pártpolitikai hovatartozás is szerepet játszik. Mindez a zajrendelet létjogosultságának kérdésében csúcsosodott ki, ahol éles választóvonal húzódott a rendeletet támogatók (baloldal) és az azt ellenzők (jobboldal) között.

Az érintett szereplők a lakossági megítélésben leginkább a helyi városvezetők, képviselők és polgármester voltak, azonban a megkérdezett képviselők elmondása alapján a képviselő-testület nem, vagy csak részben képes hatást gyakorolni a városi zajterhelés alakulására. A megkérdezett interjúalanyok leginkább a városüzemeltetés fontosságát emelték ki, mivel ők látják el a városi zajokhoz kapcsolódó formális tevékenységeket (zajmérés, panaszkezelés, hatósági engedélyek ügyintézése stb.). A Szegedi Egyetemi Napok szervezésében az Egyetemi Hallgatói Önkormányzat igyekszik mérsékelni az esemény során fellépő konfliktusokat a helyi lakossággal a megfelelő információnyújtással és kompenzációval.

A Szegedi Egyetemi Napok általános megítélése összességében inkább pozitív. A lakossági vélemények azt tükrözik, hogy a szegediek elégedettek a város pezsgő, fiatalos hangulatával, amelyhez hozzátartoznak a zajos események, egyetemi rendezvények. Akik az online médiához fordulnak, jellemzően a terület egy kis részén – főként az esemény közvetlen környezetében – szenvedik el a négy napos rendezvény negatív hatásait. Azonban az utóbbi években, a COVID-19 lezárás jelentős hatást gyakorolt az általános megítélésre. Mindhárom módszer alapján elmondható, hogy az újra nyitás óta a Szegedi Egyetemi Napok lakossági megítélése javult, ahol kevesebb a panasz, és jelentősen megnövekedett az általános zajtolerancia.

IRODALOM

- ARANA, M. – GARCÍA, A.** (1998): A social survey on the effects of environmental noise on the residents of Pamplona, Spain. *Applied Acoustics*, 53(4), 248. p.
- BABBIE, E.** (2001). *A társadalomtudományi kutatás gyakorlata*. Budapest. Balassi Kiadó.

- BERGLUND, B. – LINDVALL, T.** (1995): Community Noise. Stockholm University and Karolinska Institute, Stockholm. 41. p.
- BITE P-NÉ – BITE P.** (2003): Az EU zajvédelmi irányelveinek érvényesítése a hazai közúti gyakorlatban. Közúti és Mélyépítési Szemle, 53(11) pp. 22-27.
- BLACK, D. A. – BLACK, J. A. - ISSARAYANGYUN, T., - SAMUELS, S. E.** (2007): Aircraft noise exposure and resident's stress and hypertension: A public health perspective for airport environmental management. Journal of air transport management. 13(5), pp. 274-276.
- CALIXTO, A. – DINIZ, F. B. – ZANNIN, P. H.** (2003): The statistical modeling of road traffic noise in an urban setting. Cities, 20(1) pp. 23-29.
- CASEY, J. A. – MORELLO-FROSCH, R. – MENNITT, D. J. – FRISTRUP, K. – OGBURN, E. L – JAMES, P.** (2017): Race/ethnicity, socioeconomic status, residential segregation, and spatial variation in noise exposure in the contiguous United States. Environmental health perspectives, 125(7) pp.1-10.
- CHUKWUMERIJE, D.** (2010): Climate justice and the international regime. Wiley Interdisciplinary Reviews Climate Change, 3. pp. 462-474.
- COELHO, J. B. – ALARCAO, D.** (2006): Noise mapping and noise action plans in large urban areas. – Technical Acoustica. pp. 1039-1044.
- DAVIES, W. J. – ADAMS, M. D. – BRUCE, N. S. – CAIN, R. – CARLYLE, A. – CUSACK, P. – HALL, D. A. – HUMEF, K. I. – IRWIN, A. – JENNINGS, P. – MARSELLE, M. – PLACK, C. J. – POXON, J.** (2013): Perception of soundscapes: An interdisciplinary approach. Applied Acoustics, 74(2) pp. 224-231.
- DE PAIVA VIANNA, K. M. – CARDOSO, M. R. A. – RODRIGUES, R. M. C.** (2015): Noise pollution and annoyance: An urban soundscapes study. Noise & health, 17(76) pp. 125-133.
- DREGER, S. – SCHÜLE, S. A. – HILZ, L. K. – BOLTE, G.** (2019): Social inequalities in environmental noise exposure: a review of evidence in the WHO European region. International journal of environmental research and public health, 16(6). 1011. pp. 1-15.
- FARUQI, S. A. S. S.** (2018): The Urban Soundscape: Analysing the Spatiotemporal Distribution of Acoustic Events and its Influence on the Racial/Ethnic Composition of New York City Neighbourhoods. Malaysian Journal of Music, 7. pp. 180–194.
- FILHO, J. M. A. - LENZI, A. - ZANNIN, P. H. T.** (2004): Effects of traffic composition on road noise: a case study. Transportation Research, Part D: Transport and Environment, 9(1), 80. p.
- FODOR I.** (2001): Környezetvédelem és regionalitás Magyarországon. Dialóg Campus Kiadó, Budapest – Pécs, pp. 225-234.

- GHOTBI, M. R. – MONAZZAM, M. R. – BANESHI, M. R. – ASADI, M. – FARD, S. M. B.** (2012): Noise pollution survey of a two-storey intersection station in Tehran metropolitan subway system. *Environmental monitoring and assessment*, 184(2), pp. 1103-1105.
- HATTA L.** (2000): A környezeti zaj hatása az emberre. Országos Műszaki Információs Központ és Könyvtár, Budapest, 21. p.
- LEVY-LEBOYER, C. – NATUREL, V.** (1991): Neighbourhood noise annoyance. *Journal of Environmental Psychology*, 11(1), pp. 75-86.
- MÉNDEZ, M. L. – OTERO, G.** (2018) Neighbourhood conflicts, socio-spatial inequalities, and residential stigmatisation in Santiago, Chile. *Cities*, 74, pp. 75-82.
- MILLER, J. D.** (1978). General psychological and sociological effects of noise. In (szerk) E. C. Carterette, – M. P. Friedman (1978): *Handbook of Perception*. Vol. VI: Hearing. New York, Academic Press, pp. 641-676.
- MOSER M. – PÁLMAI GY.** (1984): A környezetvédelem alapjai. Tankönyvkiadó, Budapest. pp. 245-301.
- MUELLER, M. A. – FLOURI, E. – KOKOSI, T.** (2019): The role of the physical environment in adolescent mental health. *Health & Place*, 58. 102153. pp. 1-9.
- NAGY GY.** (2019): A környezeti igazságosság térbeli vizsgálatának lehetőségei Magyarországon (egyetemi PhD értekezés) - Szegedi Tudományegyetem, Szeged, 33. p.
- OHRSTROM, E. – SKANBERG, A. – SVENSSON, H. – GIDLOF-GUNNARSSON, A.** (2006): Effects of road traffic noise and the benefit of access to quietness. *Journal of Sound and Vibration*, 295. pp. 40–59.
- OMUBO-PEPPLE, V. B. – BRIGGS-KAMARA, M. A. – TAMUNOBERETON-ARI, I.** (2010): Noise pollution in port harcourt metropolis: sources, effects, and control. *Pacific Journal of Science and Technology*, 11(2), 698. p.
- ONAKPOYA, I. J. – O'SULLIVAN, J., THOMPSON, M. J. – HENEGHAN, C. J.** (2015): The effect of wind turbine noise on sleep and quality of life: a systematic review and meta-analysis of observational studies. *Environmental International*, 82. pp. 1-9.
- OZER, S. – YILMAZ, H. – YEŞİL, M. – YEŞİL, P.** (2009): Evaluation of noise pollution caused by vehicles in the city of Tokat, Turkey. *Scientific Research and Essays*. 4 (11), 1212. p.
- SADR, M. K. – NASSIRI, P. – HOSSEINI, M. – MONAVARI, M. – GHARAGOZLOU, A.** (2014): Assessment of land use compatibility and noise pollution at Imam Khomeini International Airport. *Journal of Air Transport Management*, 34, 56. p.

- SIMO, A. – CLEARY, M. A.** (2013): Intrusive Community Noise Negatively Impacts South Florida Residents. Florida International University, USA, pp. 112-127.
- SMETANA, C.** (1975): Zaj- és rezgésmérés. Műszaki Könyvkiadó, Budapest, 222. p.
- THONGYOU, M. – CHAMARATANA, T. – PHONGSIRI, M. – SOSAMPHANH, B.** (2014): Perceptions on urbanization impact on the hinterlands: A study of Khon Kaen City, Thailand. Asian Social Science, 10(11), 40. p.
- TONG, H. – KANG, J.** (2021): Relationships between noise complaints and socio-economic factors in England. Sustainable Cities and Society, 65, 102573. pp. 1-29.
- WEINSTEIN, N. D.** (1980): Individual differences in critical tendencies and noise annoyance. Journal of Sound and Vibration, 68(2) pp. 246-247.
- ZENTAI K. – SCHÁD P.** (2001): A zajterhelés, mint környezetszennyezés és a növényzet szerepe a zaj csökkentésében. Budapest, Független Ökológiai Központ Alapítvány. pp. 33-34.

EGYÉB FORRÁSOK

- EUR-LEX (ACCESS TO EUROPEAN UNION LAW)** (2019): A zaj értékelése és kezelése – Letöltve: <https://eur-lex.europa.eu/HU/legal-content/summary/assessment-and-management-of-environmental-noise.html> (2023.03.30)
- SZEGED MEGYEI JOGÚ VÁROS ÖNKORMÁNYZATA** (2018): Szeged Megyei Jogú Város Önkormányzata Közgyűlésének 13/2018. (V.03.) önkormányzati rendelete a zajvédelem helyi szabályozásáról.

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS

A kutatás a „Smart rendszerek” című, TKP2021-NVA-09 azonosítószámú projekt „Big data elemzés és értékelés a biztonságos és fenntartható városokért” „Safe City” Kutatócsoport keretében valósult meg.